

PENSIONS KASSEN

Magistre
& Psykologer

Ansvarlige investeringer

ESG-rapport 2016

Ansvarlige investeringer i MP Pension

Da bestyrelsen vedtog retningslinjerne for ansvarlige investeringer i 2008, valgte MP Pension en juridisk tilgang. En juridisk tilgang sikrer medlemmerne, at vurderingerne foretages ud fra objektive kriterier, der gælder for alle uanset etiske, moralske og politiske holdninger. MP Pensions arbejde tager derfor afsæt i de relevante internationale konventioner og national lovgivning.

MP Pensions retningslinjer for ansvarlige investeringer sikrer, at vi tager stilling til blandt andet miljø, menneskerettigheder, arbejdstagernes forhold, børnearbejde, foreningsfrihed og anti-korruption. Bestyrelsen gennemgår retningslinjerne mindst en gang om året.

*Alle retningslinjerne kan ses på vores hjemmeside:
mppension.dk/ansvarlige-investeringer*

Indhold

Forord	4
Afrika har brug for investeringer	5
Ansvarlige investeringer	8
Udøvelse af aktivt ejerskab	10
Palmeolien skal være bæredygtig	13
Småbønder skal uddannes i bæredygtighed	15
Arbejdet med ansvarlige investeringer	18
Eksempler på dialog	21
Aktier: Aktivt ejerskab i 2016	26
Nye anbefalinger om aktivt ejerskab	28
MP Pension og politiske fora	29
Eksklusion af lande og selskaber	30

Forord **Vi mener, at vi gør en forskel**

Foto: Lars Svankjær

MP Pension forvalter næsten 110 mia. kr. for medlemmerne. Det er et stort beløb, men i den globale sammenhæng er vi en meget lille aktør. I de selskaber vi investerer i, ejer MP Pension typisk kun i omegnen af 0,1 % af aktierne. På trods af vores relativt lille størrelse tror vi på, at vi gør en forskel. Resultaterne af vores indsatser afhænger oftest ikke af vores ageren alene. Vi kan derfor ikke love, at vi kan opnå bestemte resultater, men vi kan garantere, at vi gør vores ypperste for at påvirke udviklingen i den rigtige retning. UN PRI (FN's Principper for ansvarlige investeringer) måler os og andre investorer hvert år. Vi har med glæde kunnet konstatere, at vi igen i 2016 har fået den højeste karakter, A+, for vores arbejde med ansvarlige investeringer.

MP Pension er en aktiv investor 2016 bød også på de første danske anbefalinger om aktivt ejerskab. Anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse foreslår blandt andet investorerne at udarbejde retningslinjer for aktivt ejerskab, gå i dialog med de danske virksomheder og stemme på generalforsamlinger. MP Pension har siden 2008 arbejdet på denne måde og håber, at anbefalingerne generelt vil øge fokus på aktivt ejerskab. Når vi afgiver stemmer på generalforsamlinger og går i dialog med selskaberne, er vores mål at skabe positive forandringer. Samtaler med selskaberne vedrører ofte fortrolige emner, som ikke kan offentliggøres undervejs, for eksempel på grund af konkurrencemæssige hensyn. Denne nødvendige fortrolighed kan give udfordringer med at kunne fortælle om vores indsats og resultater i detaljer. I år er det dog lykkedes os at blive enige med flere selskaber om, at vi må offentliggøre arbejdet. Transparens er en del af MP Pensions DNA, og vi forventer derfor, at vi fremadrettet kan offentliggøre endnu flere informationer - men det er en proces, der til tider udfordrer vores tålmodighed.

Objektive retningslinjer
En dybdegående analyse af selv de mest

bæredygtige virksomheder afslører, at der altid er plads til forbedring. Globalt er udfordringerne størst i udviklingslandene, hvor korrupsion og manglende overholdelse af menneskerettigheder ses oftere end andre steder. Det er vores overbevisning, at vores investeringer i for eksempel Afrika er med til at skabe positive forandringer. Derfor ønsker vi at fortsætte med at investere i disse lande - også selvom det betyder, at vi risikerer, at enkeltstående investeringer senere viser sig at have forbindelse til for eksempel korrupsion. I sådanne enkeltstående sager kan vi alle blive revet med af vores følelser, subjektive holdninger og den særlige viden, som vi hver især kan have. Men som pensionskasse er vi nødt til at holde hovedet koldt og vurdere situationen ud fra vores objektive retningslinjer. Retningslinjerne for ansvarlige investeringer blev fastlagt af bestyrelsen tilbage i 2008 og bliver gennemgået mindst en gang om året. De er altid tilgængelige på vores website: mppension.dk/ansvarlige-investeringer

Klimaet i første række
Den første globale klimaafnede blev vedtaget i Paris i december 2015, og i marts 2016 vedtog MP Pensions bestyrelse en hensigtserklæring, der bakker Paris-aftalen op. Derfor har vi i 2016 haft et særligt fokus på klimaet. Af samme årsag har vi valgt at supplere denne rapport med en separat klimarapport. Og det er ingen hemmelighed, at klimaet er en af de største globale udfordringer.

MP Pension gør allerede meget for at være en ansvarlig investor. Men der er naturligvis områder, hvor vi kan gøre det endnu bedre. Nogle forandringer går hurtigt, mens andre kræver et langt, sejt træk.

Jens Munch Holst, direktør

Afrika har brug for investeringer

Mad på bordet, en mobiltelefon og en uddannelse er ikke en selvfølge for alle mennesker. På det fattigste kontinent, Afrika, handler hverdagen for mange mennesker om ren overlevelse. Og når man ikke ved, om man kan skaffe mad til sine børn, kan det være svært at finde overskud til at tænke på arbejdsmiljøet eller klimaet.

Udviklingslandene er endnu ikke på et niveau med lande som for eksempel Danmark. Korruptionsniveauet i landene er typisk højt, og hverken infrastruktur, uddannelses- eller sundhedssystemer er tilstrækkeligt udviklet.

Det medfører mange udfordringer. Først og fremmest for borgerne i landet, men også for investorer, som løber en større risiko for menneskerettighedskrænkelser, børnearbejde og bestikkelse. Det store spørgsmål er derfor, om MP Pension skal vælge at undlade at investere i disse lande?

Vi ønsker at tage ansvar

MP Pension mener, det er vigtigt at være til stede i udviklingslandene, da adgangen til for eksempel international gældsfinansiering generelt er med til at understøtte en positiv udvikling i disse lande.

“ MP Pension mener, at det er vigtigt at være til stede i udviklingslandene. ”

Vi er dog forberedt på, at der altid er en større risiko forbundet med at investere i udviklingslandene. For eksempel kan det høje korruptionsniveau i disse lande betyde, at investeringer udvikler sig anderledes end forventet.

Screening og dialog

Ved udgangen af 2016 havde vi i alt investe-

ret 13 mia. kr. i børsnoterede selskaber og statsobligationer i udviklingslande, som også kaldes Emerging Markets. Vi screener

“ Vi screener lande ud fra mere end 30 forskellige indikatorer. ”

disse lande ud fra mere end 30 forskellige indikatorer. På baggrund af screeningen vurderer vi, om der har været overtrædelser af vores retningslinjer, og hvor alvorlige de er. Hvis der er tale om overtrædelser af særlig alvorlig karakter, eller vi ikke kan se en positiv udvikling eller indikationer på en positiv udvikling i nær fremtid, bliver landet ekskluderet. Dette sker

uden dialog, da det ikke er muligt for os at gå i dialog med et land.

I de selskaber, vi har aktier i, har vi mulighed for at udøve vores indflydelse dels via dialog med selskabet, dels via afstemninger på generalforsamlinger. I løbet af 2016 har vi været i dialog med 35 selskaber i Emerging Markets og afgivet stemmer på 207 generalforsamlinger.

Eksklusionsliste

De lande og virksomheder, som MP Pension har ekskluderet i skrivende stund, kan ses på side 30 og 31.

En opdateret liste kan altid findes på: mpension.dk/ansvarlige-investeringer

Vidste du

MP Pension har ca. 1,3 mia. kr. investeret i det afrikanske kontinent.

Ifølge IMF var tre afrikanske lande i 2016 blandt de lande i verden, der havde den allerhøjeste vækstrate.

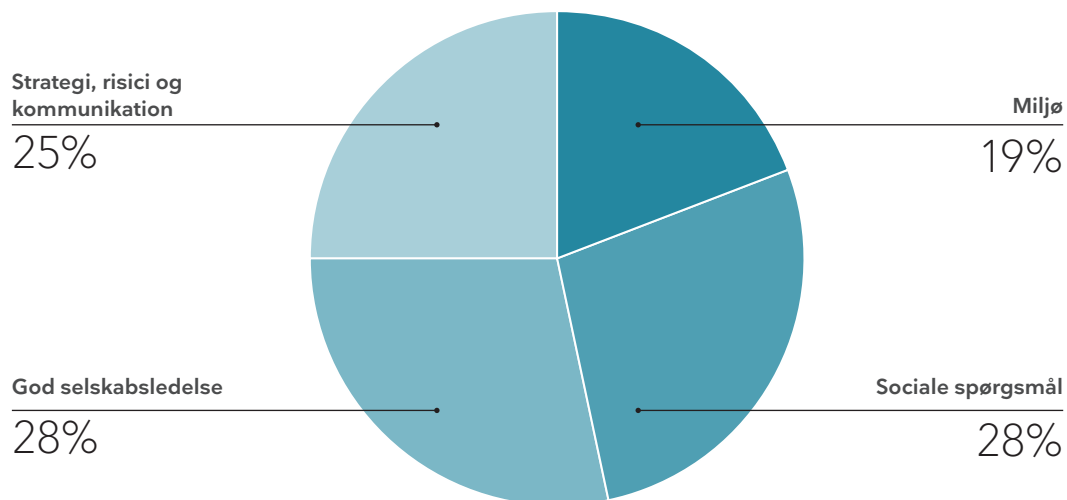
Fakta om Afrika

Afrika er den næststørste verdensdel, og det anslås, at der bor mere end 900 mio. mennesker. Kontinentet er rigt på råstoffer som olie, metaller, ædelsten og har også

en stor produktion af landbrugsvarer, som eksporteres til hele verden. Afrikas BNP er gennemsnitligt vokset 4-5 % om året siden midten af 00'erne.

Emerging Markets

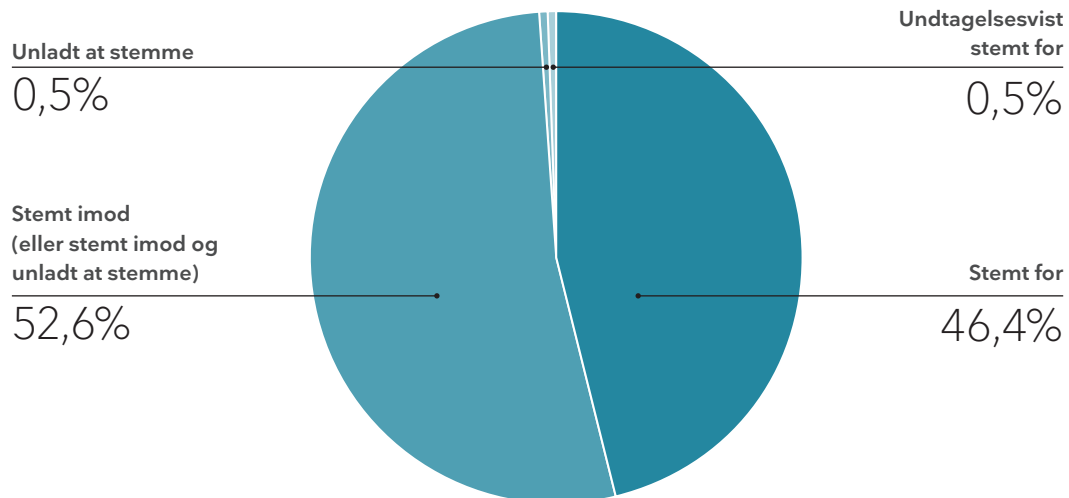
I 2016 var vi i dialog med 35 selskaber i Emerging Markets. Her kan du se, hvordan emnerne fordelte sig.

Kilde: Hermes EOS

Emerging Markets

I 2016 afgav vi stemmer på 207 generalforsamlinger i Emerging Markets. Her kan du se fordelingen af vores stemmer.

Kilde: Hermes EOS

Ansvarlige investeringer

Overholdelse af lovgivning

Vi ønsker ikke, at vores investeringer bidrager til overtrædelse af gældende lovgivning.

Menneskerettigheder

Vi ønsker ikke, at vores investeringer bidrager til krænkelse af menneskerettigheder.

Kontroversielle våben

Vi ønsker ikke, at vores investeringer bidrager til aktiviteter forbundet med antipersonelle landminer, klyngeammunition, atomvåben, biologiske våben eller kemiske våben.

Brud på andre grundlæggende normer

Såfremt der er udøvet brud på andre grundlæggende normer, kan vi træffe en konkret beslutning om, at den pågældende overtrædelse skal være omfattet af retningslinjerne.

Investeringer

God selskabsledelse

Retningslinjerne for god selskabsledelse hos danske selskaber tager udgangspunkt i de til enhver tid gældende anbefalinger udarbejdet af Københavns Fondsbørs' komité for god selskabsledelse. Retningslinjerne for god selskabsledelse hos udenlandske selskaber tager udgangspunkt i dels ICGN's principper for god selskabsledelse, dels lovgivning og anbefalinger for god selskabsledelse i de relevante lande.

Miljø

Vi ønsker ikke, at vores investeringer forårsager alvorlig og langsigtet skade på miljøet.

Sanktioner

Vi ønsker ikke, at vores investeringer bidrager til handlinger i strid med sanktioner vedtaget af FN eller EU og enten tiltrådt af Danmark eller direkte gældende i Danmark.

Arbejdstagerrettigheder

Vi ønsker ikke, at vores investeringer bidrager til krænkelse af arbejdstagerrettigheder.

Korruption

Vi ønsker ikke, at vores investeringer bidrager til grove tilfælde af korruption.

Udøvelse af aktivt ejerskab

MP Pension er en aktiv investor. Det er afgørende for os at engagere os i selskabernes langsigtede værdiskabelse. Derfor stemmer vi på selskabernes generalforsamlinger og går løbende i dialog med udvalgte selskaber.

“ I 2016 har vi stemt på 1.454 generalforsamlinger, hvoraf de 39 var i Danmark. ”

Stemmeafgivelse på generalforsamlinger

Med udgangspunkt i vores retningslinjer for ansvarlige investeringer, Københavns Fondsbørs Anbefalinger for God Selskabsledelse og vores indsigt i de danske virksomheder tager vi individuelt stilling til hvert eneste dagsordenspunkt på de danske selskabers generalforsamlinger.

Som det fremgår af vores retningslinjer, forventer MP Pension, at de danske børsnoterede

selskaber følger Anbefalingerne for God Selskabsledelse eller forklarer, hvorfor de har valgt ikke at gøre det. Med udgangspunkt i disse anbefalinger har MP Pension formuleret sine egne Forventninger til god Selskabsledelse hos danske børsnoterede selskaber. Disse forventninger opdaterer vi løbende og sender ud til selskaberne, så de er forberedt på, hvordan vi vil stemme på deres generalforsamlinger. Dokumentet om vores forventninger kan findes på vores hjemmeside.

I 2016 har vi afgivet stemmer på i alt 17.515 dagsordenpunkter på 1.454 generalforsamlinger, hvoraf de 39 var i Danmark.

Når generalforsamlingerne er afholdt, offentliggør vi på vores hjemmeside, hvordan vi har stemt. Her kan man søge på navngivne selskaber, lande og generalforsamlingsperioder tilbage til 2010, hvor vi begyndte at offentliggøre oplysningerne.

Temaer på generalforsamlinger

Ved afslutningen af året samler vi op på vores stemmeafgivelser. I 2016 bemærkede vi blandt andet, at kun 12 af de 36 danske virksomheder, vi har aktier i, har en ligelig kønsfordeling i bestyrelsen, og at fem af de 36 virksomheder kun har ét køn repræsenteret i deres bestyrelse. Vi vil derfor forsat lægge vægt på, at virksomhederne gør en indsats for at overholde de måltal for det underrepræsenterede køn, som de selv har fastsat.

Vi noterede os også, at kompensations- og incitamentsprogrammerne i flere danske virksomheder er vokset drastisk i de senere år. Ved de danske generalforsamlinger i 2016 stemte vi imod forslag om særligt omfattende kompensations- eller incitamentsprogrammer hos seks danske virksomheder.

Vi har endvidere konstateret en stigning i revisionshonorarerne og en tendens til, at virksomhedernes uafhængige revisorer også tilbyder konsulentytelser, der til tider kan udgøre en større del af deres samlede honorar end selve revisionsydelse. Det kan sætte spørgsmålstegn ved revisorerens uafhængighed. Vi er opmærksomme på, at antallet af store revisionsfirmaer i det danske marked er begrænset. Vi mener dog, at selskaber med store behov for revisorrådgivning bør prioritere uafhængigheden.

Dialogmøder med selskaber

Både vi og Hermes EOS mødes løbende med de danske selskaber for at diskutere ESG-temaer med specifik relevans for selskabet og industrien. Det gør vi for at sikre os, at selskaberne er sunde, for at følge op på specifikke udfordringer, og for løbende at diskutere best practice i selskabsledelse og inden for Corporate Social Responsibility (CSR). I 2016 har vi været i dialog med i alt 13 danske selskaber.

“ Et gennemgående træk på vores dialogmøder i 2016 var blandt andet selskabernes strategiske arbejde med Paris-aftalen og FN's bæredygtighedsmål. ”

Temaerne for vores egen direkte dialog afhænger også af, hvilke udfordringer vi vurderer, selskabet står over for. Gennemgående træk på vores dialogmøder i 2016 var god selskabsledelse, selskabernes strategiske arbejde med Paris-aftalen og FN's bæredygtighedsmål. >>>

Fakta om Hermes EOS

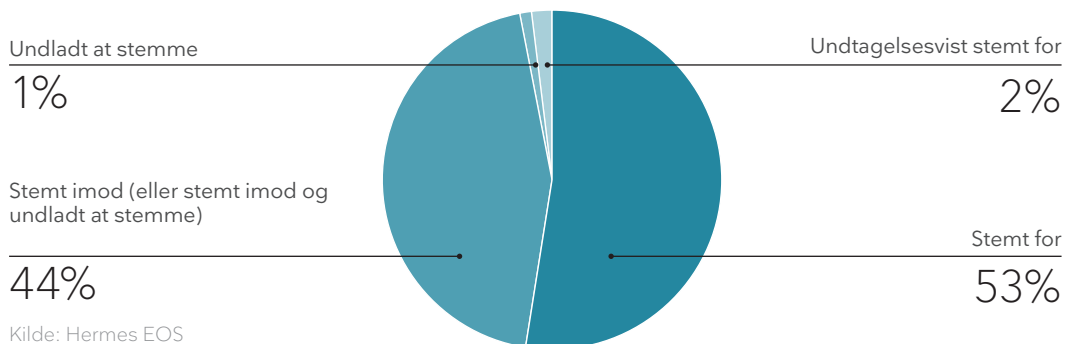
For at opnå større gennemslagskraft i vores dialoger med selskaberne samarbejder vi med andre investorer. Det gør vi via Hermes EOS, der arbejder over hele verden

med at vurdere virksomheders ageren på mange forskellige parametre. Læs mere på www.hermes-investment.com

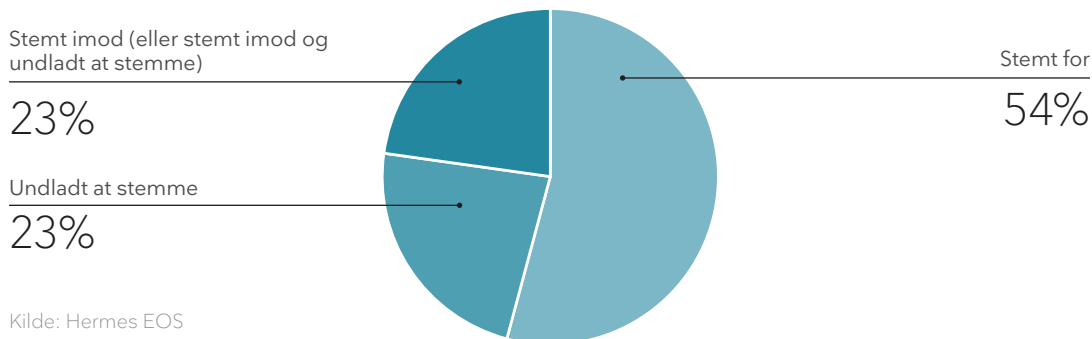
Stemmeafgivelser på generalforsamlinger globalt

I 2016 stemte vi på 1.454 generalforsamlinger globalt med 17.515 dagsordenpunkter.

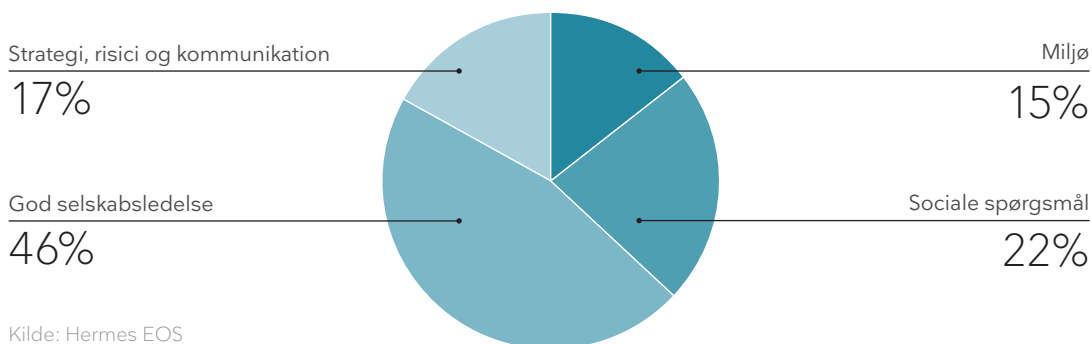
Stemmeafgivelser på generalforsamlinger i Danmark

I 2016 stemte vi på 39 generalforsamlinger i Danmark med 566 dagsordenpunkter.

Emner for dialog globalt

I 2016 var vi i dialog med 342 selskaber globalt.

Fakta om afstemninger

Når generalforsamlingerne er afholdt, offentliggør vi på vores hjemmeside, hvordan vi har stemt. Her kan man søge på navngivne selskaber, lande og generalforsamlingsperioder tilbage til 2010, hvor vi

begyndte at offentliggøre oplysningerne. Vi offentliggør også en årlig digital rapport, som viser, hvordan vi har stemt geografisk og emnemæssigt.

Palmeolien skal være bæredygtig

Hvert andet produkt i de danske supermarkeder indeholder palmeolie. Palmeolien bliver også brugt til produktion af biobrændsel.

Efterspørgslen forventes at stige til 77 mio. tons i 2050, mens den i 2011 var 50 mio. tons. Når palmeolien er så stor en handelsvare og indgår i så mange produkter, er det vigtigt for MP Pension, at palmeolien bliver produceret ansvarligt. Det arbejde bidrager MP Pensions ESG-ansvarlige, Zaiga Strautmene, til som medlem af UN PRI's arbejdsgruppe om palmeolie. Som led i det arbejde var hun i efteråret 2016 i Indonesien sammen med UN PRI og WWF for at se palmeolieproduktionen. Under besøget talte hun med verdens førende producenter af palmeolie, NGO'er og repræsentanter for den indonesiske regering. Besøget gav indtryk af en industri, som er på vej i den rigtige retning. Men befolkningen og især småbønderne skal uddannes, hvis palmeolie skal blive et bæredygtigt produkt.

Afbrænding af skov

I 2015 var der så mange skovbrande i Indonesien – der alene leverer 50 % af verdens palmeolie – at CO₂-udslippet fra dem overgik udledningen fra hele USA's økonomi. Brandene bliver dels påsat ved rydning af regnskov for at få plads til nye palmeplantager, dels for at fjerne udtjente palmer og give plads til nye. Det indhyller hele regionen i røgtåger, der både er skadelige for mennesker, miljø og klima.

“ MP Pensions ESG-ansvarlige, Zaiga Strautmene, er medlem af UN PRI's arbejdsgruppe om palmeolie. ”

Fokus på bæredygtighed

Oliepalmer kan vokse på ringere landbrugsjord end mange andre afgrøder og produ-

cerer mere olie per hektar land end nogen anden plante. Det gør, at palmeolien bliver relativt billig at producere. Derfor er palmeolie en populær ingrediens i fødevarer og udgør nu 65 % af al planteolie, der handles internationalt. Fordi palmeproduktion har problematiske konsekvenser, anbefaler både brancheorganisationer og NGO'er, at man fokuserer på at gøre plantagerne mere bæredygtige.

Producenterne skal rapportere

For at vi som aktionærer kan danne os et billede af forholdene i de forskellige selskaber og sammenligne selskaberne med hinanden, er det første og afgørende skridt inden for alle brancher gennemsigtighed. Derfor opfordrer vi selskaberne til at foretage offentlig rapportering om de data, der er relevante for deres sektorer. For at afstemme forventningerne til en sådan rapportering om palmeolie, hilser vi rapporten Reporting Guidance for Responsible Palm velkommen. Anbefalingerne i rapporten skal gøre det muligt for både producenter, forhandlere

og aftagere at forstå, hvilke forventninger investorerne har til arbejdet med bæredygtig palmeolie.

De politiske initiativer

Når afbrænding af skove finder sted på trods af, at Indonesien har vedtaget en Zero Burning Policy, skyldes det blandt andet, at forholdene omkring ejendomsretten ikke er afklaret. Ved man ikke med sikkerhed, hvem plantagen tilhører, kan man ikke straffe nogen for afbrændingerne. På samme måde ved man ofte heller ikke, hvem der skal stå til ansvar, når nye regnskovsområder bliver omdannet til palmeplantager.

Vi har opfordret regeringsrepræsentanterne til at sørge for, at der hurtigst muligt foretages en kortlægning af landet. Det skal sikre, at man får en præcis oversigt over, hvilke områder der må anvendes til plantagebrug, hvad der er regnskov, og hvem de forskellige stykker jord tilhører. I modsat fald vil tyveri af regnskoven og afbrænding af udtjente palmetræer fortsætte.

Vidste du

Palmeolie er blandt andet blevet en udbredt erstatning for de sundhedsskadelige transfedtsyrer, der blev forbudt i Danmark i 2004.

Der findes mere end 2.500 forskellige slags palmer i verden.

Fakta om palmeolie

Palmeolie findes blandt andet i: Småkager, chokolade, is, pakket brød, margarine, læbestift, pizzadej, instant-nudler, shampoo, vaskemiddel, biodiesel, sæbe.

Og har mange navne, fx: Vegetable Oil, Vegetable Fat, Palm Kernel, Palm Kernel Oil, Palm Fruit Oil, Palmate, Palmitate, Palmolein, Glyceryl, Stearate, Stearic Acid, m.fl.

MP's ESG-ansvarlige Zaiga Strautmene på besøg hos Smallholders Association i Riau-området, Indonesien.

Småbønder skal uddannes i bæredygtighed

Oliepalmer kan dyrkes selv på ringe landbrugsjord, og palmerne producerer op til 3,7 tons olie årligt per hektar. Det kræver ikke umiddelbart nogen avanceret viden at drive en palmeolieplantage. Derfor kan småbønder uden nogen særlig uddannelse overleve ved at drive en mindre palmeolieplantage. Det lyder umiddelbart positivt, men mangel på uddannelse betyder desværre, at småbønderne ikke forstår, hvor stor skadelig effekt afbrænding af de udtjente palmer har på miljøet. De samme plantager kan også drives langt mere effektivt, hvis man fx gøder rigtigt. Derfor er en vigtig del af løsningen, at småbønderne skal uddannes.

WWF i Indonesien gør sammen med de store palmeolieproducenter et stort arbejde for at uddanne de lokale småbønder. Vi tilbragte en hel dag hos Smallholders Association i Riau-området, hvor vi fik indblik i, hvordan 500 småbønder bliver uddannet i plantage-

drift, og hvordan de organiserede småbønder kan indgå en kontrakt med en mølle for at have sikkerhed for afsætning af deres høst og få en kreditaftale.

“ En certificering giver sikkerhed for, at palmeolien er produceret bæredygtigt. ”

Under vores møder med den indonesiske regering diskuterede vi blandt andet mulige løsninger på problemerne forvoldt af de små familielandbrug. Regeringsrepræsentanterne understregede, at det var afgørende for landet, at de lokale plantageejere havde mulighed for at forblive selvstændige og ikke blot blive opkøbt af de store palmeolieproducenter. Derfor stiller regeringen det som et

Palmeoliemølle i Indonesien.

Foto: MIP Pension

krav, at 20 % af de større kommercielle selskabers plantager skal gives til lokalbefolkningen, og der skal være en aftale om afsætning af palmefrugterne til det pågældende selskabs møller. De store producenter af palmeolie har dog efterhånden fået øjnene op for vigtigheden i at drive plantagerne bæredygtigt. Derfor kan det være en udfordring for disse virksomheder at skulle aftage palmefrugterne fra familieplantagerne, hvis de ikke er produceret bæredygtigt.

Certificering af småbønder

Formålet med disse Smallholders Associations er, at småbønderne inden for tre år har

mulighed for at opnå en certificering for bæredygtig palmeolie (RSPO-certificering), som ellers ville være en uoverskuelig opgave for dem. Har bønderne opnået en certificering, betyder det, at deres palmefrugter er af højere kvalitet, og at de kan få frugterne afsat hurtigt og tæt på deres plantager. Det skaber samtidig en kædereaktion - jo flere småbønder, der bliver uddannet og certificeret, desto flere vil komme til. Det er et vigtigt skridt på vejen, da det skaber grobund for mere bæredygtig palmeolie i fremtiden.

Vidste du

Mere end hvert andet produkt i supermarkedet indeholder palmeolie.

Case: Golden Agri-Resources

Golden Agri-Resources (GAR) er verdens næststørste palmeolieproducent med næsten 500.000 hektar plantager i Indonesien. I 2009 beskyldte Greenpeace og andre NGO'er selskabets palmeplantager for at bidrage til skovrydning og forårsage skade på biodiversiteten. Derfor annullerede blandt andre Unilever, Nestlé, Kraft og Burger King i en periode deres ordrer hos GAR. Selv om kontrakterne udgjorde mindre end 3 % af GAR's omsætning, plettede hændelsen virksomhedens omdømme.

Gennem Hermes EOS har vi været i dialog med GAR siden 2009 med en målsætning om at sikre, at alt selskabets palmeolie certificeres i overensstemmelse med det anerkendte Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO), og at selskabet udvikler en troværdig strategi for sit bæredygtighedsarbejde, herunder fastsættelsen af ambitiøse mål. Ud over vores opfordring til systematisk RSPO-certificering opfordrede vi også GAR til at afsætte flere ressourcer til at arbejde med bæredygtig palmeolie.

I 2012 besøgte Hermes EOS GAR's plantager i Riau-regionen i Indonesien for dels at inspicere deres metoder til at inddrage lokalsamfundet og håndtere begrænsning af CO₂-emissioner og dels at vurdere, om

målet om fuld RSPO-certificering i 2015 var tilstrækkeligt ambitiøst. Efter besøget indvilligede bestyrelsen i at offentliggøre en tidsplan for implementering af bæredygtighedsstrategien, hvilket er et signal om, at selskabet har forstået vigtigheden af at demonstrere sit engagement i bæredygtighed.

GAR besluttede at styrke sine bæredygtighedsprocedurer og at påbegynde en dialog med RSPO. I dag arbejder GAR hen imod, at alle deres plantager plantet før 2010 skal være RSPO-certificeret senest i 2020. I 2011 vedtog selskabet også en Forest Conservation Policy, og Unilever og Nestlé genoptog deres køb fra GAR. Selskabet har også udpeget en direktør til at være ansvarlig for bæredygtighed og styrket bestyrelsens rapportering.

I efteråret 2016 besøgte vi GAR i Indonesien, hvor vi oplevede arbejderne i aktion på plantagerne, inspicerede selskabets mølle og biogasanlæg. Vi blev forsikret om, at GAR trods udfordringerne med landets lovgivere, korruptionsniveauet samt sociale- og uddannelsesmæssige udfordringer i lokalsamfundet er godt på vej i processen mod en mere bæredygtig produktion.

Foto: MP Pension

Ansvarlige investeringer i praksis. MP Pensions Chef for ESG, Zaiga Strautmane, på besøg i en guldmine i Sydafrika.

Arbejdet med ansvarlige investeringer

MP Pensions retningslinjer for ansvarlige investeringer tager udgangspunkt i gældende lovgivning og FN's Global Compacts principper om menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og korruptionsbekæmpelse. Vi ønsker heller ikke, at vores investeringer bidrager til aktiviteter, der er forbundet med kontroversielle våben som eksempelvis atomvåben og klyngevåben.

Vores principper for ansvarlige investeringer gælder for alle vores investeringer. Da der er forskel på investeringerne i børsnoterede og unoterede selskaber, fast ejendom og statsobligationer, bliver implementering af retningslinjerne tilpasset den enkelte aktivklasse.

Børsnoterede selskaber

Vores investeringer i børsnoterede selskaber bliver overvåget for at afdække, om vores

retningslinjer for ansvarlige investeringer bliver overholdt. Da vi har investeringer i 2.500 virksomheder over hele verden, har vi allieret os med nogle af verdens førende specialister inden for området. Hvert kvartal foretager de en screening af de børsnoterede selskaber for at finde eventuelle mistanker om overtrædelser af vores retningslinjer.

Hvis et selskab er under mistanke for overtrædelser, bliver mistanken vurderet nærmere. Hvis vi vurderer, at et selskab har overtrådt retningslinjerne, placerer vi det på enten dialoglisten eller eksklusionslisten. På dialoglisten findes selskaber, hvor vi forventer at opnå en forbedring via dialog. Eksklusionslisten indeholder selskaber, hvor vi ikke forventer, at dialog kan rette op på overtrædelserne. Hvis et ekskluderet selskab ikke længere overtræder vores retningslinjer, kan det igen blive

inkluderet i vores investeringsunivers, og vi kan igen investere i selskabet. Dialog med selskaberne er ressourcekrævende og forudsætter indgående kendskab til markedet og branchen. Derfor koordinerer vi vores henvendelser med andre internationale investorer for at opnå bedre resultater.

Danske selskaber går vi selv i dialog med, da vi har et indgående kendskab til det danske marked, selskaberne og de andre lokale investorer, som gør dialogen meningsfuld.

Unoterede selskaber

I selskaber, der ikke er børsnoterede, foretager vi typisk investeringerne for en længere årrække og gennem investeringsfonde. Det gør det svært at skille sig af med investeringen, hvis der sker en overtrædelse, der berettiger til eksklusion.

Derfor er det vigtigt, at den screening, som vi anvender på børsnoterede selskaber, erstattes af en grundig undersøgelse af forholdene i det unoterede selskab - en såkaldt due diligence - inden vi træffer investeringsbeslutningen.

Vores kontrakter med eksterne forvaltere kræver, at vi bliver informeret, hvis vores retningslinjer overtrædes, efter vi har foretaget en investering.

Fast ejendom

Vi vurderer ejendomme på en række parametre, herunder miljø. Vi fortrækker at investere i ejendomme, der har opnået en anerkendt certificering. Det er et af vores grundprincipper at tage hensyn til menneskerettigheder og korruption, når vi investerer. Derfor skal arbejdstaernes forhold under byggeriet også være i orden. Byggetilladelser må ikke være opnået ved bestikkelse, når vi investerer i fast ejendom.

Investeringerne i fast ejendom behøver ikke være direkte, altså hvor MP Pension selv ejer bygningerne. Det kan også ske via børsnoterede ejendomsselskaber og i unoteret regi. Fremgangsmåden for ejendomsinvesteringer tilpasses den relevante aktivklasse.

Vi forsøger desuden på bedste vis at sikre, at

ejendomme, som pensionskassen har investeret i, ikke udlejes til selskaber, der optræder på vores eksklusionsliste.

Statsobligationer

Hvert kvartal bliver der foretaget en landescreening for at kortlægge de forskellige landes situation med hensyn til menneskerettighedskrænkelser, korruption, miljø osv. Screeningen kræver et indgående kendskab til forholdene i de enkelte lande og et grundigt analysearbejde. Vi har derfor allieret os med en af verdens førende specialister inden for området.

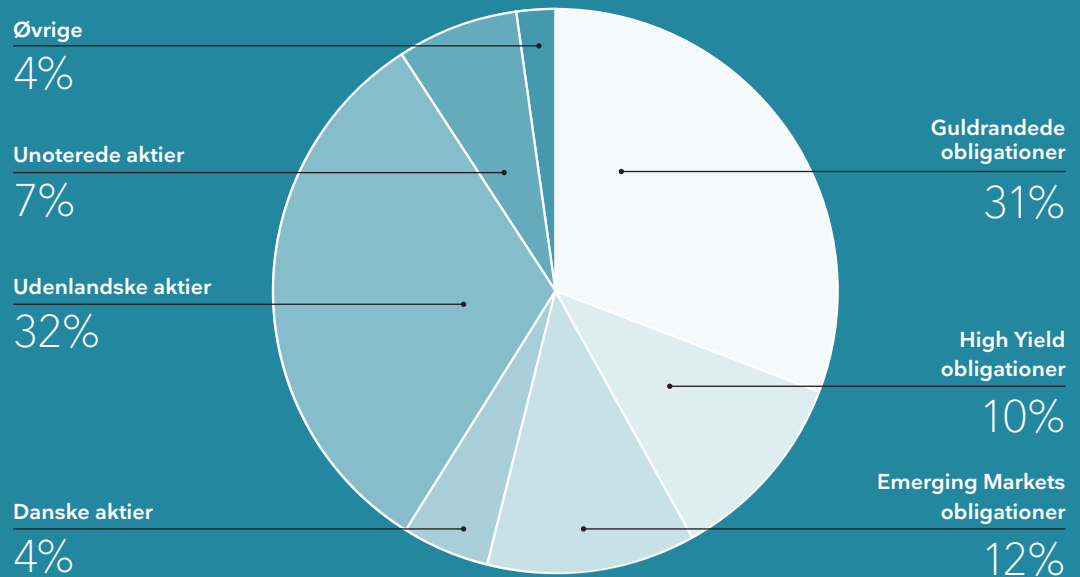
Lande, som mistænkes for at overtræde retningslinjerne, vurderer vi individuelt for at fastslå, hvor alvorlig forseelsen er. Hvis overtrædelserne er af alvorlig karakter, holder vi de pågældende lande under observation og vurderer udviklingen.

Lande bliver ekskluderet, hvis vi vurderer, at overtrædelserne er af særlig alvorlig karakter, og vi derudover ikke har set en positiv udvikling i landet for nylig eller ser indikationer på en positiv udvikling i nærmeste fremtid. Vi ekskluderer også lande, hvor investeringer i statsobligationer er forbudt på grund af en sanktion.

“ Vores arbejde med ansvarlige investeringer tager afsæt i internationale konventioner og national lovgivning. ”

Et land, som er ekskluderet, kan godt blive inkluderet i investeringsuniverset igen, hvis landet ikke længere overtræder retningslinjerne, eller der ikke længere er en gældende sanktion. Et land kan også blive fjernet fra eksklusionslisten, hvis vi ser en positiv udvikling, som vi vurderer vil have en gavnlig effekt på de overtrædelser, der oprindeligt var årsag til eksklusionen. >>>

Aktivfordeling: ESG-dækning 2016

Alle vores investeringer er dækket af vores retningslinjer for ansvarlige investeringer.

Fakta om MP Pensions retningslinjer

Vores grundlæggende principper på området for ansvarlige investeringer gælder for alle vores investeringer. Det betyder, at alle aktivklasser er omfattet af samme, objektive

tilgang til ansvarlighed. Statsobligationer var den sidste aktivklasse, der blev omfattet af retningslinjerne. Det skete i 2014.

Eksempler på dialog

SK Hynix · Mikrochips, Sydkorea

Baggrund

SK Hynix er en sydkoreansk producent af halvledere til Dynamic Random Access Memory (DRAM) og flash memory chips. Det er verdens

næststørste producent af hukommelseschips og verdens femtestørste halvlederselskab.

Hvad gjorde vi

Vi indledte vores dialog med selskabet i 2014 på grund af bekymringer om dets arbejdsmiljø, hvor rapporter i medierne tydede på en sammenhæng mellem giftige kemikalier på fabrikkerne og flere tilfælde af leukæmi blandt medarbejderne. I marts 2015 blev 13 arbejdere indlagt på hospitalet efter en gaslækage. En måned senere blev tre kontraktarbejdere kvalt i et nitrogengaslæk.

Vi opfordrede selskabet til at gøre mere end at oprette en støttegruppe for de berørte medarbejdere og indføre en mere omfattende strategi til at identificere og håndtere sundheds- og sikkerhedsrisici. Vi opfordrede også selskabet til at offentliggøre resultaterne af undersøgelsen af årsagerne til flere gasudslip.

Resultater

Ledelsen erkendte, at det tidligere miljø-, sikkerheds- og sundhedsteam ikke var optimalt, og indførte væsentlige ændringer. Som konsekvens blev et nyt sikkerheds-, sundheds- og miljøkontor (SHE) etableret direkte under den administrerende direktør.

Virksomheden øgede også tilsynet med højrisikable opgaver, indførte risikofokuseret uddannelse af personalet til alle slags opgaver og forbedrede kontraktarbejdernes sundhedsuddannelse og sundhedsforsikringer. Der blev desuden etableret et nyt system til bedre at kunne følge kontraktarbejdernes sikkerhed og sundhed.

I oktober 2016 besøgte vi sammen med Hermes EOS SK Hynix's hovedkvarter, selskabets SHE overvågningscenter og dets informationscenter, som har til formål at øge lokalsamfundets og skoleelevers viden om sundhed og

sikkerhed. Her oplevede vi også en leder håndtere kemiske produkter med den nødvendige omhu.

Som svar på vores opfordring til at forbedre forebyggelse og håndtering af ulykker fremlagde selskabet sin detaljerede femårsplan for at forbedre sikkerhedsarbejdet fra 2016-2020. Virksomheden har også udviklet en ny sundhedsuddannelse med fokus på potentielle arbejdsskader samt alle ansattes generelle sundhed ved at overvåge deres stressniveau, alkoholindtagelse, rygevaner og vægt.

Derudover har virksomheden indført et identifikationssystem til nødsituationer, der sikrer, at alle medarbejdere har et ID-kort med en knap, der sender nødsignaler, hvis de bliver fanget eller på anden måde er i fare. Selskabets nøgletal omfatter nu også mål for sikkerhed og sundhed.

Kilde: Hermes EOS

Baggrund

Vi havde prøvet at komme i dialog med Fanuc siden 2010 for at diskutere vores bekymring over virksomhedens ineffektive udnyttelse af deres kapital. Vi fik dog først kontakt i 2015, hvor en konkurrent forsøgte en fjendtlig overtagelse af selskabet, hvilket fik det til at

genoverveje sin kommunikationsstrategi over for aktionærer. Hermes EOS' bidrag til udviklingen af japanske retningslinjer for god selskabsledelse har også haft en positiv indflydelse på japanske virksomheders interesse for at gå i dialog med investorer.

Hvad gjorde vi

I 2015 og 2016 besøgte vi virksomheden for at diskutere miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forbedringer med to af bestyrelsesmedlemmerne. Vi fremviste eksempler på god bæredygtighedsrapportering og politikker for menneske- og arbejdstagerrettigheder og påpegede det problematiske i, at en virksomhed, der var så afhængig af medarbejdernes

kreativitet og innovation, ikke havde incitamentsprogrammer eller politikker for talentprogrammer og arbejdstagerrettigheder. Vi opfordrede også selskabet til at udarbejde og implementere politikker for korruptionsbekæmpelse og håndtering af de risici, der kan forekomme i forbindelse med værdifulde kontrakter for robotteknologi.

Resultater

Fanuc har offentliggjort, at selskabet ville fordoble sin udbytteprocent fra 30 % til 60 % henover fem år. Selskabet har også indført et program for talentudvikling, der giver unge forskere mulighed for at deltage i design-, fremstillings- og salgsprocessen og i højere grad planlægge og påvirke deres egen karriere. Selskabet har offentliggjort en code of conduct

på sin hjemmeside og indvilliget i at udarbejde en vejledning for at styrke medarbejdernes etiske praksis globalt. Selskabet er også i gang med at gennemgå forskellige landes regler for privatlivets fred og datahåndtering med henblik på at etablere en whistleblower-ordning.

Kilde: Hermes EOS

Baggrund

América Móvil er et konglomerat af teleudbydere i Latinamerika og USA. Selskabets største marked er Mexico, hvor datterselskabet Telmex i 2006 drev 80 % af landets telefonlinjer og næsten 70 % af landets mobiltelefoner, hvilket har givet selskabet en monopollignende position. Gruppen har dog været under stigende pres, siden OECD i 2012 fandt, at monopollignende selskaber i telebranchen kostede Mexico næsten 2 % af BNP. Det fik i 2014 regeringen til at indføre lovgivning, der krævede, at dominerende virksomheder skulle reducere deres markedsandel til under 50 %. Det ville påvirke

América Móvils forretning betydeligt, og nogle analytikere mente, at det kun ville kunne lade sig gøre, hvis selskabet blev delt op. Samtidig lod ledelsen af América Móvil også meget tilbage at ønske. Mens selskabet opfyldte lokale lovkrav, levede det ikke op til international best practise. Ved selskabets generalforsamlinger blev kandidaterne til bestyrelsen eksempelvis ikke offentliggjort, hvilket bidrog til faldende investortillid og gjorde det svært for udenlandske investorer at træffe kvalificerede beslutninger, når de stemte ved fuldmagt.

Hvad gjorde vi

Vi har været i dialog med América Móvil siden 2009 for at forklare selskabet, hvorfor vi var nødt til at stemme imod kandidater, der ikke var blevet offentliggjort på forhånd. Selvom

selskabet indledningsvis var afvisende over for vores bekymringer, optrappede vi dialogen i takt med, at det lovgivningsmæssige pres på selskabet tiltog.

Resultater

Selskabet offentliggjorde i 2015 - som et af de første store selskaber i Mexico - sine kandidater på forhånd i overensstemmelse med international best practice. América Móvil har efterfølgende opfordret andre selskaber til at indføre samme praksis, og det gjorde virksomheden Cemex i 2016, blandt andet som resultat af dialog med Hermes. Herefter rettede vi

fokus på at sikre, at selskabet havde en robust strategi for at håndtere de nye mexicanske regler. Selskabet er også begyndt at frasælge aktiver for at reducere sin samlede markedsposition og diversificere sin forretning væk fra Mexico og henimod Europa gennem en investering i Telekom Austria.

Kilde: Hermes EOS

Baggrund

AstraZeneca havde i en årrække haltet efter branchens generelle produktivitet inden for forskning og udvikling, da vi indledte vores dialog om selskabets incitamentsprogram. Vi stemte imod ordningen på selskabets generalforsamling og mødtes efterfølgende med

bestyrelsesformanden for at uddybe vores holdning. Mødet bekræftede vores bekymring for AstraZenecas strategiske udvikling og satte yderligere spørgsmålstejn ved kvaliteten af selskabets ledelse og bestyrelse.

Hvad gjorde vi

Kort efter varslede bestyrelsesformanden, at han ville trække sig tilbage, hvilket øgede bekymringen for virksomhedens manglende resultater. Derfor mødtes vi med den forventede efterfølger for at høre hans tanker om, hvordan markedets tillid til AstraZeneca kunne

genetableres. Vi fortsatte også vores drøftelser med formanden for vederlagsudvalget om, hvordan den nye ledelse kunne tilskyndes til at styrke virksomheden.

Resultater

Siden har vi regelmæssigt mødtes med bestyrelsesformanden og de øvrige bestyrelsesmedlemmer og har været imponeret over den nye ledelse og de ændringer, AstraZeneca gennemgår. Den markant forbedrede perfor-

mance betød også, at bestyrelsen ultimativt følte sig sikker nok på selskabets fremtidige performance til at afvise Pfizers overtagelsestilbud.

Kilde: Hermes EOS

Aktier: Aktivt ejerskab i 2016

Kortet viser værdien af den samlede beholdning af børsnoterede aktier pr. 31. december 2016. Det fremgår desuden, hvor mange selskaber vi har været i dialog med og antallet af generalforsamlinger, vi har stemt på i 2016.

Se også detaljeret kort med søgefunktion på www.mppension.dk/verdenskort

Danmark

Beholdning i DKK
4.986.154.109

Stemmeafgivelse
39 generalforsamlinger

Dialog
9 selskaber

Asien

Beholdning i DKK
6.682.189.411

Stemmeafgivelse
346 generalforsamlinger

Dialog
65 selskaber

Australien og New Zealand

Beholdning i DKK
883.132.435

Stemmeafgivelse
45 generalforsamlinger

Dialog
1 selskab

Afrika

Beholdning i DKK
128.840.361

Stemmeafgivelse
10 generalforsamlinger

Dialog
2 selskaber

Nye anbefalinger om aktivt ejerskab

I november 2016 offentliggjorde Komitéen for god Selskabsledelse Danmarks første anbefalinger for aktivt ejerskab. MP Pension har i mange år arbejdet efter principperne bag anbefalingerne. Derfor efterkommer vi allerede samtlige anbefalinger, selvom de først gælder for regnskabsåret, der starter den 1. januar 2017.

I vores udv velse af aktivt ejerskab over for danske børsnoterede selskaber forventer vi, at de følger København's Fondsbørs' Anbefalinger for god Selskabsledelse eller forklarer, hvorfor de har valgt ikke at gøre det. Med udgangspunkt i disse anbefalinger har MP Pension formuleret sine egne Forventninger til god Selskabsledelse hos danske børsnoterede selskaber. Disse forventninger opdaterer vi løbende og sender ud til selskaberne, så de er forberedt på, hvordan vi vil stemme på deres generalforsamlinger. Dokumentet om vores forventninger kan findes på vores hjemmeside.

Udenlandske børsnoterede selskaber forventes at følge ICGN's Global Corporate

Governance Principles samt den gældende lovgivning og eventuelle anbefalinger for god selskabsledelse i de pågældende lande.

God selskabsledelse er helt afgørende for virksomhedernes langsigtede værdiskabelse. Derfor stemmer vi på hvert eneste punkt på selskabernes generalforsamlinger og g r løbende i dialog med selskaberne om deres forretningsstrategi, ledelsesstruktur, diversitet, deres forhold til selskabets interessenter, og forholdet mellem ejere, bestyrelse og direktion.

Uden god selskabsledelse er der ikke fundament for at arbejde systematisk med sociale og milj m essige forbedringer. Derfor er god selskabsledelse typisk det første skridt i samarbejde med selskaber, hvor vi også på sigt forventer at se sociale eller milj m essige forbedringer.

Siden 2010 har vi offentliggjort på vores hjemmeside, hvordan vi har stemt på alle generalforsamlingerne i de selskaber, vi investerer i.

MP følger anbefalingerne om aktivt ejerskab fra Komitéen for god Selskabsledelse

- √ Institutionelle investorer offentliggør en politik for aktivt ejerskab i forbindelse med aktieinvesteringer i danske børsnoterede selskaber.
- √ Institutionelle investorer overvåger og er i dialog med de selskaber, de investerer i, under beh rig hensyntagen til investeringsstrategien og proportionalitetsprincippet.
- √ Institutionelle investorer som del af politikken for aktivt ejerskab fastlægger, hvordan de kan eskalere deres aktive ejerskab ud over den regelm essige overvågning og dialog.
- √ Institutionelle investorer som en del af politikken for aktivt ejerskab forholder sig til, hvordan de samarbejder med andre investorer med henblik på at opnå større effekt og gennemslagskraft.
- √ Institutionelle investorer som en del af politikken for aktivt ejerskab vedtager en stemmepolitik og er villige til at oplyse, om og hvordan de har stemt.
- √ Politikken for aktivt ejerskab indeholder en beskrivelse af, hvordan interessekonflikter i relation til aktivt ejerskab identificeres og håndteres.
- √ Institutionelle investorer mindst én gang årligt rapporterer om deres aktiviteter inden for aktivt ejerskab, herunder stemmeaktivitet.

MP Pension og politiske fora

De juridiske rammer er helt afgørende for udviklingen i arbejdet med ansvarlige investeringer. Derfor opfordrer MP Pension til klarere retningslinjer fra politikerne, blandt andet på klimaområdet. Paris-aftalen, der efter pres fra blandt andet investorer blev ratificeret på rekordtid, er dog et eksempel på, at det går fremad.

UN PRI

MP Pension har siden 2009 været medunderskriver af UN PRI. De næsten 1.500 medlemmer af UN PRI forvalter aktiver for ca. 60 milliarder dollars og kommer fra omkring 50 lande verden over. MP's investeringschef, Niels Erik Petersen, har i seks år været bestyrelsesmedlem af UN PRI.

IIGCC

MP Pensions ESG-ansvarlige, Zaiga Strautmane, er medlem af Institutional Investors Group on Climate Change's (IIGCC) Policy Working

Group. I 2016 har MP Pension i samarbejde med de andre investorer i IIGCC arbejdet for en hurtig ratifikation af Paris-aftalen. Op til G20-topmødet i Hangzhou i sommeren 2016 underskrev vi - sammen med over 100 andre investorer - et brev til finansministre og statsoverhoveder. Gennem IIGCC har vi også opfordret EU til at ratificere Paris-aftalen hurtigst muligt. Det har bidraget til at skabe det ekstraordinære momentum, der førte til, at Paris-aftalen allerede kunne træde i kraft den 4. november. Det er over seks år hurtigere, end Kyoto-protokollen blev ratificeret, hvilket er en ny rekord for en global traktat.

Hermes EOS

Som kunde hos Hermes EOS deltager vi sammen med en række andre institutionelle investorer i en lang række initiativer og arbejdsgrupper, blandt andet til fremme af klimadagsordenen.

Signatory of:

FN's Retningslinjer for Ansvarlige Investeringer

FN har fastsat seks grundlæggende principper for ansvarlige investeringer, som vi har forpligtet os til at leve op til, og som er:

1. Vi vil indarbejde ESG-forhold i vores investeringsanalyser og i vores beslutningsprocesser.
2. Vi vil være aktive ejere og indarbejde ESG-forhold i vores ejerskabspolitik og praksis.
3. Vi vil søge tilfredsstillende offentliggørelse af ESG-forhold i de selskaber, vi investerer i.
4. Vi vil understøtte accept og implementering af principperne inden for investeringsindustrien.
5. Vi vil samarbejde med andre investorer for at øge effektiviteten i implementeringen af principperne.
6. Vi vil rapportere om vores aktiviteter og fremskridt mod implementering af principperne.

Eksklusion af lande

Hvert kvartal bliver der foretaget en global screening af landene for at undersøge, om de overtræder MP Pensions retningslinjer. Ved udgangen af 2016 havde MP Pension 23 lande på eksklusionslisten.

nde og selskaber

Ved udgangen af 2016 havde MP Pension 39 selskaber på eksklusionslisten. Disse selskaber er involveret i aktiviteter forbundet med kontroversielle våben, der strider mod vores retningslinjer .

